

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

NGÂN HÀNG NHÀ NƯỚC VIỆT NAM

TRƯỜNG ĐẠI HỌC NGÂN HÀNG TP. HỒ CHÍ MINH

TRẦN HỒNG HÀ

**HỘI NHẬP TÀI CHÍNH VÀ CHÍNH SÁCH TIỀN TỆ
TẠI VIỆT NAM**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ TÀI CHÍNH NGÂN HÀNG

TP. HỒ CHÍ MINH – THÁNG 05 NĂM 2021

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

NGÂN HÀNG NHÀ NƯỚC VIỆT NAM

TRƯỜNG ĐẠI HỌC NGÂN HÀNG TP. HỒ CHÍ MINH

TRẦN HỒNG HÀ

**HỘI NHẬP TÀI CHÍNH VÀ CHÍNH SÁCH TIỀN TỆ
TẠI VIỆT NAM**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ

Chuyên ngành: Tài chính Ngân hàng

MÃ SỐ: 9 34 02 01

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS. LÊ PHAN THỊ DIỆU THẢO

TP. HỒ CHÍ MINH – THÁNG 05 NĂM 2021

LỜI CAM ĐOAN

Tôi tên là Trần Hồng Hà, nghiên cứu sinh khóa 21, niên khóa 2016-2019, Trường Đại Học Ngân Hàng TP. Hồ Chí Minh.

Luận án này là công trình nghiên cứu riêng của tác giả với sự hướng dẫn của người hướng dẫn khoa học. Số liệu và kết quả nghiên cứu trong luận án là trung thực, trong đó không có các nội dung đã được công bố trước đây hoặc các nội dung do người khác thực hiện ngoại trừ các trích dẫn được dẫn nguồn đầy đủ trong chuyên đề.

TP. Hồ Chí Minh, ngày tháng năm 2021

Người cam đoan

Trần Hồng Hà

TÓM TẮT

Bối cảnh toàn cầu hóa tài chính đặt ra thách thức cho điều hành chính sách tiền tệ của các quốc gia. Lý thuyết Bộ ba bất khả thi trong kinh tế vĩ mô quốc tế cho thấy, một quốc gia chỉ có thể theo đuổi hai trong ba lựa chọn là cố định tỷ giá, độc lập chính sách tiền tệ trong nước và sự di chuyển tự do của dòng vốn quốc tế hay hội nhập tài chính. Bên cạnh đó, nhiều nghiên cứu cũng nhận thấy, thông qua các dòng chảy vốn quốc tế, hội nhập tài chính toàn cầu làm cho điều kiện tài chính trong nước trở nên biến động hơn với những thay đổi của thị trường vốn bên ngoài. Thị trường tài chính trong nước cũng nhạy cảm hơn với những nhân tố toàn cầu làm cho lãi suất ngắn hạn và dài hạn ngày càng tách rời nhau. Bởi vì lãi suất dài hạn tác động lên cả hoạt động tài chính và kinh tế thực nên sự không gắn kết giữa lãi suất ngắn hạn và dài hạn sẽ gây khó khăn trong quản lý ổn định tài chính và kinh tế vĩ mô.

Mục tiêu chung của luận án là làm rõ tác động và những ảnh hưởng của hội nhập tài chính đến chính sách tiền tệ Việt Nam để từ đó đề xuất giải pháp cho tiến trình hội nhập tài chính và điều hành chính sách tiền tệ trong bối cảnh toàn cầu hóa tài chính gia tăng như một xu thế tất yếu. Các mục tiêu cụ thể bao gồm (i) làm rõ tác động của hội nhập tài chính đến độc lập chính sách tiền tệ; (ii) làm rõ vai trò của các nhân tố bên ngoài trong truyền dẫn chính sách tiền tệ Việt Nam trong điều kiện hội nhập tài chính và (iii) gợi ý chính sách cho tiến trình hội nhập tài chính và điều hành chính sách tiền tệ Việt Nam trong tương lai.

Với mô hình Phân phối trễ tự hồi quy (ARDL), kết quả nghiên cứu chỉ ra rằng, (i) hội nhập tài chính tăng làm giảm độc lập chính sách tiền tệ trong ngắn hạn ở ngay quý đầu tiên với mức (-) 1.8649, (ii) ổn định tỷ giá tăng làm giảm độc lập chính sách tiền tệ trong dài hạn ở mức (-) 1.6302 và ngay quý đầu tiên trong ngắn hạn ở mức (-) 0.5027, tuy nhiên lại giúp tăng độc lập CSTT sau một quý với hệ số tác động là 0.9884 và (iii) dự trữ ngoại hối chưa có tác động hỗ trợ cho độc lập CSTT.

Kết quả từ mô hình Véc tơ tự hồi quy dạng cấu trúc (SVAR) cho thấy các nhân tố bên ngoài đang tăng dần vai trò trong truyền dẫn CSTT Việt Nam thể hiện qua phản

ứng nhanh, mạnh, kéo dài của lãi suất dài hạn Việt Nam đối với rủi ro toàn cầu và lãi suất dài hạn Mỹ. Tỷ trọng mức độ giải thích những thay đổi lãi suất dài hạn Việt Nam của hai nhân tố này cũng tăng lên qua thời gian. Trong khi đó, lãi suất dài hạn Việt Nam chỉ phản ứng mạnh với lạm phát trong nước, không phản ứng với thay đổi của sản lượng. Đáng quan tâm là lãi suất dài hạn Việt Nam chỉ phản ứng cùng chiều với lãi suất ngắn hạn trong nước ở hai tháng đầu tiên và chuyển hướng ngược chiều kể từ tháng thứ ba và mức độ giải thích hay vai trò của các nhân tố trong nước đối với những thay đổi của lãi suất dài hạn theo hướng giảm dần qua thời gian.

Trên cơ sở đánh giá thực trạng quá trình HNTC và điều hành CSTT Việt Nam thời gian qua, cùng với kết quả thực nghiệm thu được, luận án gợi ý điều hành chính sách ở Việt Nam cần tiếp cận với ba nhóm giải pháp. *Thứ nhất*, đối với độc lập CSTT, cần điều hành linh hoạt tỷ giá để tăng tính chủ động trong điều hành CSTT, giảm áp lực đối với dự trữ ngoại hối khi dòng vốn biến động. Quy mô dự trữ ngoại hối cần tăng hơn nữa đáp ứng nhu cầu phòng ngừa cho những giai đoạn bất ổn thị trường dẫn đến sự bốc hơi hoặc dừng đột ngột của dòng vốn quốc tế. *Thứ hai*, đối với truyền dẫn CSTT, nên thiết kế khung CSTT bổ sung nhiệm vụ ổn định tài chính nhằm tăng tính khả thi đạt được mục tiêu cuối cùng trong mối quan hệ bền vững với các mục tiêu khác. Đồng thời cần phối hợp với các biện pháp an toàn vĩ mô và phối hợp chính sách ở khu vực và toàn cầu nhằm hạn chế ảnh hưởng từ các nhân tố bên ngoài đến truyền dẫn chính sách tiền tệ trong nước. *Thứ ba*, đối với tiến trình HNTC Việt Nam, trước hết cần sử dụng phương pháp thực trong đo lường mức độ HNTC để lượng hóa được quy mô tích lũy các dòng vốn, kiểm soát rủi ro biến động dòng vốn có thể xuất hiện trong những giai đoạn thị trường thế giới bất ổn. Quá trình HNTC cần điều chỉnh thành phần dòng vốn theo hướng an toàn và phát huy hiệu quả đối với phát triển kinh tế, tăng cường thu hút vốn FDI có chất lượng, cải thiện môi trường để thu hút hơn nữa vốn FPI và quản lý chặt chẽ vốn đầu tư khác.

MỤC LỤC

DANH MỤC TỪ VIẾT TẮT TIẾNG VIỆT	viii
DANH MỤC TỪ VIẾT TẮT TIẾNG ANH	viii
DANH MỤC BẢNG.....	ix
DANH MỤC HÌNH.....	x
CHƯƠNG 1. GIỚI THIỆU NGHIÊN CỨU	1
1.1 LÝ DO NGHIÊN CỨU.....	1
1.2 VẤN ĐỀ NGHIÊN CỨU.....	9
1.3 MỤC TIÊU NGHIÊN CỨU.....	9
1.4 CÂU HỎI NGHIÊN CỨU	10
1.5 ĐỐI TƯỢNG VÀ PHẠM VI NGHIÊN CỨU.....	10
1.6 PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU.....	11
1.7 ĐÓNG GÓP CỦA LUẬN ÁN.....	14
1.8 CẤU TRÚC CỦA LUẬN ÁN	15
KẾT LUẬN CHƯƠNG 1	17
CHƯƠNG 2. NGHIÊN CỨU LÝ THUYẾT VÀ THỰC NGHIỆM	18
2.1 HỘI NHẬP TÀI CHÍNH	18
2.1.1 Khái niệm hội nhập tài chính	18
2.1.2 Các thành phần của dòng chảy tài chính quốc tế	20
2.1.3 Thước đo hội nhập tài chính	24
2.2 CHÍNH SÁCH TIỀN TỆ	29
2.2.1 Khái niệm chính sách tiền tệ	29
2.2.2 Mục tiêu của chính sách tiền tệ.....	29
2.2.3 Công cụ của chính sách tiền tệ.....	37
2.2.4 Độc lập chính sách tiền tệ	47
2.2.5 Truyền dẫn chính sách tiền tệ.....	51

2.3 TÁC ĐỘNG CỦA HỘI NHẬP TÀI CHÍNH ĐẾN ĐỘC LẬP CHÍNH SÁCH TIỀN TỆ.....	59
2.3.1 Mô hình IS-LM	59
2.3.2 Mô hình Mundell-Fleming	62
2.3.3 Lý thuyết Bộ ba bất khả thi	65
2.3.4 Bộ ba bất khả thi kết hợp dự trữ ngoại hối.....	68
2.4 TRUYỀN DẪN CHÍNH SÁCH TIỀN TỆ TRONG ĐIỀU KIỆN HỘI NHẬP TÀI CHÍNH	70
2.5 NGHIÊN CỨU THỰC NGHIỆM.....	74
2.5.1 Tác động của hội nhập tài chính đến độc lập chính sách tiền tệ.....	74
2.5.2 Truyền dẫn chính sách tiền tệ trong điều kiện hội nhập tài chính	89
KẾT LUẬN CHƯƠNG 2	99
CHƯƠNG 3. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	101
3.1 QUY TRÌNH THỰC HIỆN NGHIÊN CỨU	101
3.2 TÁC ĐỘNG CỦA HỘI NHẬP TÀI CHÍNH ĐẾN ĐỘC LẬP CHÍNH SÁCH TIỀN TỆ TẠI VIỆT NAM.....	103
3.2.1 Phương pháp nghiên cứu.....	103
3.2.2 Mô hình nghiên cứu	105
3.2.3 Quy trình xử lý dữ liệu.....	109
3.3 TRUYỀN DẪN CHÍNH SÁCH TIỀN TỆ VIỆT NAM TRONG ĐIỀU KIỆN HỘI NHẬP TÀI CHÍNH	111
3.3.1 Phương pháp nghiên cứu.....	112
3.3.2 Mô hình nghiên cứu	114
3.3.3 Quy trình xử lý dữ liệu.....	119
KẾT LUẬN CHƯƠNG 3	122
CHƯƠNG 4. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU	123
4.1 QUÁ TRÌNH HỘI NHẬP TÀI CHÍNH CỦA VIỆT NAM	123
4.1.1 Khái quát quá trình hội nhập tài chính của Việt Nam.....	123
4.1.2 Mức độ hội nhập tài chính thực của Việt Nam	131

4.1.3	Đánh giá quá trình hội nhập tài chính của Việt Nam.....	137
4.2	THỰC TRẠNG ĐIỀU HÀNH CHÍNH SÁCH TIỀN TỆ VIỆT NAM.....	138
4.2.1	Mục tiêu của chính sách tiền tệ Việt Nam	138
4.2.2	Công cụ điều hành chính sách tiền tệ Việt Nam.....	142
4.2.3	Đánh giá quá trình điều hành chính sách tiền tệ của Việt Nam.....	150
4.3	KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU TÁC ĐỘNG CỦA HỘI NHẬP TÀI CHÍNH ĐẾN ĐỘC LẬP CHÍNH SÁCH TIỀN TỆ VIỆT NAM.....	152
4.3.1	Thống kê mô tả biến.....	152
4.3.2	Kiểm định nghiệm đơn vị.....	154
4.3.3	Xác định độ trễ tối ưu.....	155
4.3.4	Ước lượng tác động dài hạn	155
4.3.5	Ước lượng tác động ngắn hạn	157
4.3.6	Các kiểm định cần thiết.....	158
4.3.7	Thảo luận kết quả nghiên cứu	160
4.4	KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU TRUYỀN DẪN CHÍNH SÁCH TIỀN TỆ VIỆT NAM TRONG ĐIỀU KIỆN HỘI NHẬP TÀI CHÍNH	162
4.4.1	Thống kê mô tả biến.....	162
4.4.2	Kiểm định nghiệm đơn vị.....	164
4.4.3	Xác định độ trễ tối ưu.....	165
4.4.4	Các kiểm định cần thiết.....	166
4.4.5	Phân tích phản ứng đẩy	167
4.4.6	Phân rã phương sai	170
4.4.7	Thảo luận kết quả nghiên cứu	172
4.5	THẢO LUẬN CHUNG	173
	KẾT LUẬN CHƯƠNG 4	176
	CHƯƠNG 5. KẾT LUẬN VÀ HÀM Ý CHÍNH SÁCH.....	177
5.1	KẾT LUẬN.....	177
5.2	HÀM Ý CHÍNH SÁCH	180
5.2.1	Đối với độc lập chính sách tiền tệ Việt Nam	180

5.2.2 Đối với truyền dẫn chính sách tiền tệ Việt Nam.....	186
5.2.3 Đối với hội nhập tài chính Việt Nam.....	188
5.3 HẠN CHẾ CỦA NGHIÊN CỨU.....	191
KẾT LUẬN CHƯƠNG 5	193
KẾT LUẬN.....	194
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	197
PHỤ LỤC.....	ccxii

DANH MỤC TỪ VIẾT TẮT TIẾNG VIỆT

Từ viết tắt	Cụm từ tiếng Việt
CSTT	Chính sách tiền tệ
HNTC	Hội nhập tài chính
NHNN	Ngân hàng Nhà nước
NHTƯ	Ngân hàng Trung ương

DANH MỤC TỪ VIẾT TẮT TIẾNG ANH

Từ viết tắt	Cụm từ tiếng Việt	Cụm từ tiếng Anh
ADB	Ngân hàng Phát triển châu Á	Asian Development Bank
ARDL	Mô hình Phân phối trễ tự hồi quy	Auto-Regressive Distributed Lag
BOP	Cán cân thanh toán	Balance of Payment
GEM	Quan sát kinh tế toàn cầu	Global Economic Monitor
GMM	Phương pháp ước lượng tổng quát	Generalized Method of Moments
IFS	Thống kê Tài chính quốc tế	International Financial Statistics
IMF	Quỹ Tiền tệ quốc tế	International Monetary Fund
OLS	Phương pháp bình phương nhỏ nhất	Ordinary Least Square
SVAR	Véc tơ tự hồi quy dạng cấu trúc	Structural Vecto Auto-regression
TSLs	Phương pháp bình phương nhỏ nhất hai giai đoạn	Two-Stage Least Squares
VAR	Véc tơ tự hồi quy	Vecto Auto-Regression
VIX	Rủi ro toàn cầu	Volatility Index
WB	Ngân hàng thế giới	World Bank